

Prikaz

Michael Scheuer: Osama bin Laden

Oxford University Press, Inc.,
New York, 2011., 278 str.

Michael Scheuer, bivši visoki dužnosnik američke obavještajne agencije CIA-e, koji je od 1996. do 1999. godine vodio odjel, a sve do 2004. godine bio i njegovim savjetnikom te je zadužen za hvatanje Osame bin Ladena, u svojoj posljednjoj knjizi jednostavnog naziva Osama bin Laden nastoji čitatelju pobliže objasniti razmišljanja, stavove, akcije te samo ponašanje idejnoga začetnika, osnivača i čelnog čovjeka Al-Qaide. Glavna je svrha pisanja ove biografije, kaže autor, uvjeriti Sjedinjene Američke Države i njihove saveznike u to da, ukoliko žele ostvariti pobjedu u ratu nad terorizmom, prvo moraju prestati podcjenjivati protivnika (Osamu bin Ladena) te prvenstveno shvatiti i njega i njegove motive. Sjedinjene Američke Države bore se u ratu za opstanak, navodi Scheuer, te ukoliko u potpunosti i nepobitno ne pobjede, sigurno će izgubiti na isti takav način.

Scheuer uvjerljivo tvrdi kako je većina autora koji su pisali o bin Ladenu i Al-Qaidi iz više različitih razloga pogrešno procijenila te lažno prikazala i njega kao ličnost i Al-Qaidu kao organizaciju. U prvom poglavlju navodi kako je za pogrešnu percepciju bin Ladena zaslužno pet različitih verzija "priče" o njemu, koje su predstavljale kombinaciju valjanih, ali i netočnih informacija. Kao glavne autore takvih priča Scheuer navodi tradicionalne analitičare terorizma, koji tvrde da je takav teror već viđen od strane IRA-e, Hezbollaha i sličnih organizacija, bivše mudžahedine koji se kritički osvrću na bin Ladena i njegov modus operandi, glasnogovornike saudijskog režima, proizraelski naklonjene pisce i njihove kolege iz SAD-a te zapadnjačke stručnjake, analitičare koji se ne oslanjaju na primarne izvore vezane uz čelnika Al-Qaide.

Pri nastanku ove biografije autor se služio arhivom koja je čak deset puta veća od arhive ostalih autora koji su se bavili istom tematikom. Scheuer je koristio mnoge izvore uključujući tekstove, govore, intervjue samog bin Ladena, kao i njegove obitelji, prijatelja, profesora, školskih kolega, tjelohranitelja, suboraca i sl., što ovom radu daje posebnu notu

vjerodostojnosti. Prema potonjem je vidljivo kako se on zaista trudi shvatiti Osamu bin Ladenu i način na koji percipira svijet oko sebe. Kaže kako je to ključno za pobjedu nad globalnim terorom.

Kako bi čitatelju približio jednog od najtraženijih, a vjerojatno i najopasnijeg terorista današnjice, Scheuer nas kroz pet (od ukupno sedam) kronološki odvojenih poglavlja vodi u vrtlog njegova života. Čitatelj tako upoznaje Osamu bin Ladenu privatno; kao dijete Muhameda bin Ladenu, uspješnog inženjera i biznismena, koji je uz značajne ličnosti islamske povijesti, poput proroka Muhameda te uvaženog islamskog vojskovođe Saladina, ostavio snažan učinak na njega. Iako potječe iz jako dobrostojeće obitelji, bin Laden je, kao i ostala njegova braća, odgajan tako da radi još od ranog djetinjstva. Uključen u posao svog oca, sudjelovao je u različitim poslovima, od izgradnje cesta i tunela do izgradnje urbanih zgrada na području Meke i Medine. Jedno od brojnih svjedočanstva koje Scheuer spominje u svojoj knjizi navodi kako je bin Laden, zajedno s ostalim radnicima očeve tvrtke, bio uključen u najteže i najopasnije poslove te kako mu nije bilo strano sjesti i objedovati s njima ili raditi od zore do sumraka. Kombinirajući tako studij i posao u očevoj tvrtki, bin Laden je, svjedoče njegovi prijatelji, s vremenom razvio reputaciju radoholičara. Oblikovanju njegova karaktera i prirode akcija, navodi Scheuer, uvelike je pridonijela njegova privrženost majci i njihov poseban odnos, bliska povezanost s ostalim članovima obitelji, školovanje, kao i ljubav prema muslimanskoj zajednici i povijesti islamskoga naroda.

Scheuerov prikaz bin Ladenovog puta i "razvoja", od revnog studenta do militantnog vođe, zaista je čvrst i iscrpan. Autorov prikaz tako uključuje njegovo sudjelovanje u Sovjetsko-afganistanskom ratu (od 1979. do 1989.), što obuhvaća njegovu ulogu financijera, dobročinitelja, distributera logističke i humanitarne pomoći arapskim vojnim snagama te osnivača jedne od najradikalnijih terorističkih organizacija današnjice. Ključna stvar koja obično promakne zapadnjačkim analitičarima, kaže Scheuer, jest činjenica da ni bin Laden, a ni njegovi kolege nisu namjeravali stvoriti terorističku organizaciju. Njihova je namjera bila je pokrenuti pobunjeničku organizaciju koja bi apsorbirala kazne mnogo snažnijeg neprijatelja.

Pobjeda Afganistana nad SSSR-om, prema bin Ladenu, dokaz je kako odani muslimani mogu opstati te kontrirati čak i svjetskoj supersili. Od

1989. pa nadalje bin Laden više ne gubi vrijeme na razmišljanja o tome mogu li nevjernici uopće biti poraženi, već svoj fokus stavlja na to kako mogu biti poraženi. Taj kako izvire iz kombinacije lekcija koje su Bin Laden i njegovi časnici naučili tijekom afganistanskoga džihada. Za njihov uspjeh ključna je snažna vjera u Alaha, iskustvo, strpljenje, logistika, prethodna priprema (trening), pokrivanje sigurnosnih pitanja, menadžment, mediji, ekonomski krah neprijatelja te neizostavna participacija u džihadu.

Bin Laden se suočio s brojnim kritikama koje su se odnosile na njegovu sklonost medijskim istupima, no one su samo dodatno potvrdile njegovo kvalitetno poznavanje povijesti islama. Naime Scheuer kaže kako bin Laden, poput njegovih velikih uzora, proroka Muhameda i heroja Saladina, smatra da pobjeda nije ostvariva ukoliko se ne iskoriste suvremeni mediji u svrhu informiranja, usmjeravanja, upozoravanja i propagiranja općenito.

Teroristički napad na Svjetski trgovinski centar 2001. godine te nekolicina ranijih terorističkih napada manjih razmjera (bombardiranje američkih ambasada u Keniji i Tanzaniji 1998., USS Colea 2000.) dio su bin Ladenova unaprijed osmišljenog plana s namjerom da SAD uvuče u rat na teritoriju koji nije u stanju kontrolirati, kaže Scheuer. Jedanaesti rujna bio je posljednji mamac čelnog čovjeka Al-Qaide koji je SAD trebao uvući u rat do iscrpljenja. Njegova je namjera bila ekonomski uništiti Sjedinjene Američke Države, kao što su u Sovjetsko-afganistanskom ratu ekonomski uništili SSSR i natjerali Crvenu armiju na povlačenje. Scheuer tvrdi kako većina autora koji su pisali o bin Ladenu ne shvaća koliko je zapravo poraz Crvene armije u Afganistanu važan i za njega, ali i za muslimane općenito.

Premda Scheuer bin Ladena karakterno slika kao karizmatičnog, strpljivog, pobožnog, revnog, velikodušnog i talentiranog čovjeka, ipak izričito naglašava kako je ta ista osoba prije svega nemilosrdni vođa terorističke organizacije, koji još uvijek drži status zastrašujućeg i najljućeg neprijatelja Zapada. Knjiga predstavlja dosad najvjerniju i najdetaljniju biografsku skicu bin Ladena, a kao takva izuzetno je značajna i korisna, kako za javnost, tako i za stručnjake.